

جنون در حقوق کیفری ایران

سیرضا آخوندی

کارشناس ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی

عضو هیئت انجمن جرم‌شناسی ایران

سرشناسه	نجفی، علیرضا، ۱۳۵۸ آبان -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
	. Iran.Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: جنون در حقوق کیفری ایران / علیرضا نجفی.
مشخصات نشر	: تهران: مهر کلام، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۸ ص.
شابک	: ۱۵۰۰۰۰ ریال ۹۷۸۶۰۰۹۷۸۸۱۲۵
وضع فهرست نویسی	فیپا
وضع کتابنامه	: ۲۰۶-۲۰۸.
موضوع	: جنون (حقوق) -- ایران
موضوع	: Insanity (Law) -- iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ج ۳/۴ KM۳۸۸۴
رده بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۸۰۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۸۹۴۶۱

عنوان کتاب	: جنون در حقوق کیفری ایران
مؤلف	: علیرضا نجفی
ناشر	: مهر کلام
نوبت چاپ	: اول، ۱۳۹۶
تیراژ	: ۱۰۰۰ نسخه
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸۸۱-۲-۵
چاپ	: افرنگ
تعداد صفحات	: ۲۰۸
قطع	: وزیری
قیمت	: ۱۵۰۰۰ تومان

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است. تکثیر تمام یا بخشی از این کتاب به هر شکلی (بصورت صوتی، تصویری، الکترونیکی، ...) منوط به اجازه کتبی ناشر است.

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۱۷
مقدمه.....	۱۹
فصل اول: کلیات	۲۱
پدیده کیفری جنون با نگاهی به قانون مجازات ۱۳۹۲.....	۲۲
مسئولیت کیفری.....	۲۳
تعریف جنون.....	۲۴
تشخیص جنون و تعیین درجات آن.....	۲۵
تشخیص جنون.....	۲۵
بار اثبات جنون در امور کیفری.....	۲۶
اقدامات قضایی در قبال جنون.....	۲۶
حدوث جنون حین ارتکاب جرم.....	۲۶
حدوث جنون تا پیش از صدور حکم قطعی.....	۲۷
حدوث جنون پس از صدور حکم قطعی.....	۲۸
در مورد رابطه جرم با اختلالات روانی دو نظریه اساسی وجود دارد:.....	۲۹
طرح موضوع.....	۳۰
بیان مساله.....	۳۰
ضرورت انجام تحقیق.....	۳۱
اهداف تحقیق.....	۳۱
سوالات تحقیق.....	۳۲
الف- سؤال اصلی تحقیق:.....	۳۲
ب- سوالات فرعی تحقیق:.....	۳۲
فرضیات تحقیق.....	۳۲
الف- فرض اصلی تحقیق:.....	۳۲
ب- فرضیه‌های فرعی تحقیق:.....	۳۲
تعریف واژگان.....	۳۳

۳۵	فصل دوم: ادبیات، مستندات، چارچوب‌ها، مبانی، سابقه و پیشینه تحقیق
۳۶	رابطه جرم با بیماری‌های روانی
۳۷	شناخت شخصیت
۳۸	بیماری‌های روانی
۳۹	رفتار جنایی
۳۹	تاثیر اختلالات روانی در جرم زایی
۴۰	روانپریشی و جرم
۴۱	اختلالات شخصیت و جرم
۴۱	اختلال شخصیت
۴۱	اختلال شخصیت ضد اجتماعی
۴۲	همکاری بخش روانپزشکی قانونی بادرستگاه قضایی
۴۳	انواع اختلالات روانی
۴۴	روانپریشی (سایکوزها)
۴۴	اسکیزوفرنی
۴۴	اسکیزوفرنی حاد
۴۴	اسکیزوفرنی مزمن
۴۵	علائم اسکیزوفرنی
۴۵	علائم مثبت
۴۵	توهم
۴۵	شنیدن صدا شبیه چیست؟
۴۵	افراد چگونه به این صداها واکنش نشان می‌دهند؟
۴۵	صداها از کجا می‌آیند؟
۴۶	آیا افراد دیگر هم اینگونه صداها را می‌شنوند؟
۴۶	انواع دیگر توهم
۴۶	هذیان
۴۶	چگونگی شروع هذیان
۴۶	هذیان سوء ظن
۴۷	Ideas of reference مخاطب بودن

۴۷.....	تأثیرات هذیان بر زندگی.....
۴۷.....	افکار پریشان یا اختلالات فکری.....
۴۸.....	احساس کنترل شدن، شما ممکن است احساس کنید که:.....
۴۸.....	اختلالات هذیانی.....
۴۹.....	هذیانهای پارانوئیدی.....
۴۹.....	نشانگان روان گسیختگی پارانوئید شامل:.....
۵۰.....	دیدگاه امیل کره‌لین، روانپزشک آلمانی، درباره پارانویا.....
۵۰.....	مثالهایی از پارانویای «الینی».....
۵۱.....	درمان پارانویا.....
۵۲.....	پارانویا و روشنفکران.....
۵۵.....	هذیانهای شهوانی.....
۵۵.....	هذیان حسادت.....
۵۵.....	روانپریشی پس از زایمان.....
۵۶.....	عوامل خطر در رابطه با اختلالات روانی بعد از زایمان:.....
۵۷.....	انواع بالینی اختلالات روانی بعد از زایمان.....
۵۷.....	افسردگی بعد از زایمان.....
۵۸.....	اختلال مانیک-دپرسیو با علائم روانپریشی و بدون علائم روانپریشی.....
۵۹.....	روان پریشی، جنون.....
۵۹.....	اسکیزوفرنی.....
۶۴.....	اختلالات روان نژندی (نوروزها).....
۶۴.....	اختلالات شبه جسمی.....
۶۵.....	اختلالات کنترل تکانه.....
۶۵.....	اختلالات اضطرابی.....
۶۶.....	اضطراب تعمیم یافته.....
۶۶.....	اضطراب ربعی.....
۶۷.....	فوبی.....
۶۷.....	روش‌شناسی تحقیق.....
۶۷.....	روش تحقیق کتابخانه‌ای.....

۶۸.....	فیش برداری
۶۸.....	مراجعه به بیمارستان‌های روانپزشکی و محاکم قضائی
۶۹.....	فصل سوم: تجزیه و تحلیل و نتایج حاصل از تحقیق
۶۹.....	اختلال روانی و جرم
۷۰.....	تحلیل اختلال مانیک-دپرسیو
۷۱.....	تعریف اختلال مانیک - دپرسیو
۷۱.....	اختلال افسردگی
۷۱.....	اختلال دوقطبی مانیک-دپرسیو
۷۲.....	علائم اختلال مانیک-دپرسیو
۷۳.....	افسردگی
۷۳.....	الف- روانی
۷۳.....	ب- جسمی
۷۴.....	ج- فکری
۷۴.....	شیدایی یا سرخوشی و هیجان
۷۴.....	الف- روانی
۷۵.....	ب- فکری
۷۵.....	ج- جسمی
۷۵.....	د- رفتاری
۷۵.....	اختلال دوقطبی (یا شیدایی - افسردگی)
۷۶.....	دوره شیدایی Mania
۷۷.....	دوره افسردگی (خلق پایین)
۷۷.....	دوره خلق ترکیبی
۷۸.....	معمولاً اختلال دوقطبی به زیر دسته‌های زیر طبقه‌بندی می‌شود:
۷۸.....	اختلال دوقطبی نوع اول
۷۸.....	اختلال دوقطبی نوع دوم
۷۸.....	اختلال خلق ادواری
۷۸.....	تناوب سریع
۷۸.....	علل پیدایش

عوامل خطر ساز.....	۷۹
مقایسه جرایم ارتكابی مبتلایان به مانیک- دپرسیو با جرایم ارتكابی مبتلایان به اسکیزوفرنی.....	۸۰
مقایسه جرایم ارتكابی بین مبتلایان به اختلال دوقطبی خلقی و مبتلایان به اسکیزوفرنی بر حسب سن و جنس.....	۸۰
مقایسه جرایم ارتكابی بین مبتلایان به اختلال دوقطبی خلقی و مبتلایان به اسکیزوفرنی بر حسب نوع جرم ارتكابی و آزادی در بکارگیری اراده.....	۸۱
مقایسه جرایم ارتكابی بین بیماران مبتلا به اختلال مانیک- دپرسیو و اسکیزوفرنی بر حسب مرحله بیماری و داشتن علائم روانپریشی.....	۸۲
نمونه پرونده‌های قضایی بیماران مانیک- دپرسیو.....	۸۴
پرونده اول:	۸۴
پرونده دوم:	۸۴
پرونده سوم:	۸۵
پرونده چهارم:	۸۵
پیشینه تقنینی مواد قانونی مربوط به جنون مجنون.....	۸۶
مسئولیت کیفری مبتلایان به اختلال مانیک- دپرسیو.....	۹۲
عناصر تشکیل دهنده جرم و ارتباط آن با اختلال مانیک- دپرسیو و جنون.....	۹۳
جرم و عناصر تشکیل دهنده آن:	۹۳
الف- عنصر قانونی:	۹۴
ب- عنصر مادی:	۹۴
ج- عنصر روانی:	۹۵
ج- تعریف عنصر روانی:	۹۵
عنصر معنوی جرائم عمدی.....	۹۷
اراده‌ی مرتکب	۹۷
اول- مقدمات حصول اراده در ذهن و مراحل آن:	۹۸
اول- مرحله خطور و تصور:	۹۸
دوم- مرحله تدبیر یا اندیشیدن یا سنجش:	۹۹
سوم- مرحله رضا و تصمیم:	۹۹
چهارم- مرحله اجرای تصمیم یا طلب یا خواستن:	۱۰۰

۱۰۰	جایگاه اراده در حقوق کیفری
۱۰۰	علم و آگاهی
۱۰۱	اشتباه حکمی "چهل به حکم"
۱۰۲	اشتباه موضوعی
۱۰۲	اول - اشتباه در عناصر و ارکان اصلی جرم
۱۰۳	دوم - اشتباه در اوصاف فرعی جرم
۱۰۳	سوم - اشتباه در نتایج حاصله از جرم
۱۰۳	قصد نتیجه (سوءنیت)
۱۰۵	سوء نیت عام و سوء نیت خاص
۱۰۵	سوء نیت ساده و سوء نیت با اندیشه قبلی (سبق تصمیم)
۱۰۵	سوء نیت جازم و سوء نیت احتمالی
۱۰۵	سوء نیت معین و سوء نیت غیر معین
۱۰۶	انگیزه در موارد خاص
۱۰۶	جنون و تطبیق انواع آن با اختلال مانع - در سیمو
۱۰۷	تعریف جنون
۱۰۹	انواع جنون
۱۰۹	جنون دائمی، ادواری، متصل به صغر و غیر متصل به صغر
۱۰۹	جنون دائمی
۱۰۹	جنون ادواری
۱۱۴	جنون متصل به صغر
۱۱۴	جنون غیر متصل به صغر
۱۱۴	مجنون
۱۱۴	دیوانه
۱۱۴	دیوانگی
۱۱۵	تجنن
۱۱۵	سفاهت
۱۱۵	حجر
۱۱۶	محجور

اختلال مشاعر:	۱۱۶
اختلال دماغ:	۱۱۶
فاقد شعور:	۱۱۶
اختلال نسبی قوه تمیز:	۱۱۷
اختلال نسبی اراده:	۱۱۷
چگونگی پیوستگی اختلال مانیک-دپرسیو با جنون	۱۱۷
بررسی مسؤولیت کیفری در اختلالات روانی موثر بر عقل	۱۲۲
مسؤولیت کیفری یا حیایی	۱۲۴
ویژگی‌های عوامل رافع مسؤولیت کیفری	۱۲۵
- انواع عوامل رافع مسؤولیت کیفری	۱۲۵
- جنون:	۱۲۶
- منشا جنون	۱۲۷
- اشکال جنون	۱۲۷
- شرایط تحقق جنون رافع مسؤولیت کیفری (ر.ا، ۱۳۸۸، ۲۹۶)	۱۲۷
الف) تقارن جنون با جرم: همزمانی جنون با لحظه ارتکاب جرم	۱۲۷
ب) تلازم جنون با جرم: ارتباط جنون با جرم ارتکابی	۱۲۹
- اجبار:	۱۳۰
ب- علل نسبی رافع مسؤولیت کیفری	۱۳۱
- تقلیل مسؤولیت	۱۳۱
۱- مسؤولیت کیفری در دلیریوم [5]	۱۳۲
- مسؤولیت کیفری در دمانس [6] (زوال عقل)	۱۳۳
- مسؤولیت کیفری در عقب ماندگی ذهنی	۱۳۴
- مسؤولیت کیفری در پارانوئیا	۱۳۵
- مسؤولیت کیفری در اختلالات خلقی-عاطفی-هیجانی	۱۳۵
- مسؤولیت در اختلالات اضطرابی	۱۳۶
- مسؤولیت کیفری در فراموشی	۱۳۷
تجزیه و تحلیل	۱۳۸

فصل چهارم: بحث، تفسیر، نتیجه‌گیری و جمع‌بندی با رویکرد کیفری به مسئولیت	
مبتلایان به اختلال روانی.....	۱۴۱
مختصات مسئولیت و بررسی مسئولیت کیفری مبتلایان به اختلال مانیک - دپرسیو	۱۴۲
مسئولیت از دیدگاه کلی.....	۱۴۳
تعریف مسئولیت و پیشینه‌ی آن	۱۴۳
مسئولیت از نظر منطقی.....	۱۴۳
مسئولیت از نظر اجتماعی.....	۱۴۵
مسئولیت از نظر قانونی.....	۱۴۶
انواع مسئولیت	۱۴۸
مسئولیت اخلاقی.....	۱۴۸
مسئولیت مدنی.....	۱۴۹
مسئولیت کیفری.....	۱۴۹
پیشینه‌ی مسئولیت	۱۵۱
ویژگی جمعی بودن مسئولیت	۱۵۱
شرایط تحقق مسئولیت کیفری.....	۱۵۳
رسیدن به رشد جسمی و ذهنی متناسب (بلوغ و عقل).....	۱۵۴
الف- مرحله حسی - حرکتی:.....	۱۵۷
ب- مرحله پیش عملکردی:.....	۱۵۷
ج- مرحله عملکردهای عینی:.....	۱۵۷
د- مرحله عملکردهای صوری (قیاسی):.....	۱۵۷
عدم توقف قابلیت تشخیص و تمیز در زمان ارتکاب عمل مجرمانه	۱۵۸
آگاهی و آزادی در بکارگیری اراده.....	۱۵۸
این دوامرکلی عبارتند از: اول تحقق جرم توسط مرتکب و دوم جمع شرایط مسئولیت در وی..	۱۵۹
بیماران مبتلا به اختلال مانیک- دپرسیو و مسئولیت کیفری	۱۵۹
بررسی مسئولیت کیفری مبتلایان به اختلال مانیک - دپرسیو در قوانین کیفری ایران	۱۶۳
۱-اخلال در نظم و امنیت عمومی:.....	۱۶۴
۲-داشتن حالت خطرناک:.....	۱۶۵
۳-ضروری بودن اعزام بزهکار مجنون:.....	۱۶۵

۱۶۵.....	قانون مجازات عمومی مصوب سال ۱۳۰۴.....
۱۶۷.....	قانون مجازات عمومی مصوب سال ۱۳۵۲.....
۱۶۸.....	تحلیل حقوقی بند الف ماده ۳۶ قانون مجازات عمومی.....
۱۶۸.....	اول- "علل":.....
۱۶۸.....	دوم- "مادرزادی و عارضی":.....
۱۶۸.....	سوم- فقدان شعور:.....
۱۶۸.....	چهارم- اختلالات تام قوه‌ی تمیز:.....
۱۶۹.....	تحلیل حقوقی باب ماده ۳۶ قانون مجازات عمومی.....
۱۶۹.....	قانون مجازات اسلامی مصوب سال‌های ۱۳۶۱ و ۱۳۷۰.....
۱۷۰.....	جنون در قانون مجازات اسلامی جدید مصوب ۱۳۹۲.....
۱۷۱.....	شروط عامه تکلیف.....
۱۷۱.....	عوامل رافع مسؤولیت کیفری.....
۱۷۲.....	انواع جنون در حقوق کیفری ایران.....
۱۷۲.....	مسئول تشخیص جنون.....
۱۷۳.....	حالات جنون در مرتکب جرم.....
۱۷۳.....	اقدامات تامینی و سرنوشت مجرمین مبتلا به اختلال مانیک- دپرسیو بعد از دادرسی.....
۱۷۶.....	تعریف اقدامات تامینی و حالت خطرناک.....
۱۷۹.....	اخلال در نظم و امنیت عمومی:.....
۱۷۹.....	داشتن حالت خطرناک:.....
۱۸۷.....	ضروری بودن اعزام بزهکار مجنون:.....
۱۸۷.....	سرنوشت مجرمین مبتلا به اختلال مانیک- دپرسیو بعد از دادرسی.....
۱۹۱.....	فصل پنجم: تمارض
۱۹۲.....	تمارض Malingering.....
۱۹۳.....	تشخیص تمارض:.....
۱۹۶.....	عناصر اختلالات ساختگی.....
۱۹۷.....	تشخیص افتراقی:.....
۱۹۷.....	سیر و پیش آگهی:.....
۱۹۸.....	اپیدمیولوژی:.....

- درمان:..... ۱۹۸
- خصوصیات کلی تمارض کنندگان..... ۱۹۸
- ۱- نشانه‌های غیر کلامی فریبکاری و تمارض:..... ۱۹۹
- ۲- نشانه‌های رفتاری متمارضین:..... ۱۹۹
- ۳- نشانه‌های تمارض به سایکوز یا روانپریشی..... ۲۰۰
- نتیجه‌گیری و پیشنهادات..... ۲۰۱
- الف) منابع فارسی..... ۲۰۶
- ب) منابع انجلیسی..... ۲۰۸

می‌وزد بوی جنون از هر گل صحرای عشق بازگویی تازه مجنونی از این صحرا گذشت

پیشگفتار

گسترش روز افزون اختلالات روانی و جرائم و ارتباط این دو با یکدیگر یکی از مسائل پیچیده و مهمی است که ازدیرباز ذهن هر جرم‌شناسی را به خود مشغول داشته و در این بین شناخت دقیق اختلالات روانی و رابطه‌ی آن با واقع‌جایم و علل آن در جهت اجرای عدالت کیفری اهمیت خاصی دارا می‌باشد. اختلالات روانی ضمن کاهش عملکرد فرد، تاثیر سوئی در رفتارهای فرد دارند و به عنوان علت بعضی از رفتارهای نابهنجار شناخته می‌شوند. این اختلالات در طیف بسیار وسیعی قرار می‌گیرند. قطعاً شدت و ضعف اختلال، در عملکرد و رفتار فرد تاثیر بسزیا و درمساله‌ی مربوط به مسؤولیت فرد نیز موثر است. مسائلی که با پیدایش مکتب تحققی یا اثباتی مطرح شده، مبحث ویژگی و خصلت‌های افراد در ارتکاب جرم، بیماربودن مجرمین، اصلاح و درمان آنها در مقابل سایر مواردی مشابه این مساله بود. یکی از مواردی که پیش از پیش به آن پرداخته شد تمایل مضایف برخی از افراد به ارتکاب جرم به واسطه ویژگی‌های خاص درونی و روانی آنها بود که در اصطلاح آنها را بیمار می‌خوانند. از مفاهیمی که با پیشرفت علم پزشکی و روانشناسی، دانش‌مندان به آن پرداختند اختلالات روانی، جسمی و جنسی در افراد بود و این سوال مطرح بود که رابطه بین اختلالات روانی و ارتکاب جرم چگونه است؟ آیا شخصی که مبتلا به این اختلال است تحت تاثیر این بیماری ناگزیر به فعل معینه است یا او نیز مانند سایر افراد بدون هیچ تاثیری از این اختلالات در ارتکاب عمل مجرمانه آزاد است و باید به مانند افراد سالم مجازات شود؟